

УДК: 821.161.2

Сугоняко Юлія Олександрівна
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
(Глухів, Україна)

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗУ УКРАЇНИ У СУЧАСНІЙ ПОЕЗІЇ Д. ПАВЛИЧКА

Анотація. У статті досліджено специфіку відтворення образу України у поетичних збірках Д. Павличка «Потоп», «Символ віри», «Вірші з майдану».

Ключові слова: образ України, художній образ, поетична творчість, збірка поезій, специфіка відтворення.

Аннотация. В статье исследована специфика воспроизведения образа Украины в поэтических сборниках Д. Павлычко «Потоп», «Символ веры», «Стихи из площади».

Ключевые слова: образ Украины, художественный образ, поэтическое творчество, сборник стихов, специфика воспроизводства

Sugonyako Yuliya Oleksandrivna
Glukhiv National Pedagogical University
of the name of Oleksandr Dovzhenko
(Glukhiv, Ukraine)

SPECIFICATION OF REPRODUCTION OF UKRAINE'S MODEL IN THE CONTEMPORARY POESI D. PAVLYCHKA

Annotation. In the article the specificity of reproduction of the image of Ukraine in such poetry collections D. Pavlychko as "The Flood", "The Symbol of the Faith", "Poems from the Maidan" is researched.

Key words: image of Ukraine, artistic image, poetic creativity, collection of poetry, specificity of reproduction.

Усе своє творче життя Д. Павличко присвятив Україні. Не припиняв турбуватися про її долю митець і у зрілому віці. Події в Україні останніх років автор висвітлює у своїх останніх збірках «Потоп», «Символ віри», «Вірші з майдану».

Певною мірою глибина почуттів засвідчена у збірці «Потоп». Збірку віршів Дмитра Павличка «Потоп» можна було б назвати макрометафорою трагічних для України подій 2010 року, коли була «Майдану зламана підкова». Збірка побачила світ у 2010 році. Навіть три поеми з історичним змістом спроектовані в українську сучасність. Не приховуючи своїх найглибших страждань, що зрідні розпачеві біблійного Йова, поет своєю молитвою, віщим і страшним (як у Борхеса) сном та пророцтвом застерігає ситу Європу від небезпеки недооцінки московського шовіністичного потоку, який може

поглинути не лише Україну, а й весь континент. Собі ж автор наказує і далі «тримати / Свободи прапора незламну жердь» [4].

Ліричний герой окреслених сучасних збірок Д. Павличка – наш сучасник. Його голос набуває пафосного громадянського звучання, коли мовиться про правду і брехню, духовність і ницість. Батьківщину і рідну мову, насильство над людиною. Ніжно-ліричні інтонації звучать у поезіях про кохання, дружбу, природу, матір.

Митець стояв біля витоків державної суверенності України як народний депутат, письменник і громадянин. Доля України були частиною його життя, найвищим обов'язком:

*Я мушу вмерти сьогодні –
Серце радощі рвуть!
Україна виходить з безодні,
Дзвони гудуть великодні,
Об'являється Божа могуть.
Розпалися пута нестерпні,
Правда, як сонце, зійшла...
І писав я слова безсмертні...
А було це в суботу, у серпні,
Двадцять четвертого числа
Прапор вносять до залі
Синьо-жовтий! Імперія – в шок! [2] («Я мушу вмерти сьогодні»)*

Д. Павличко свідомий того, що ми «... живемо в тяжкий час переходу від неволі до свободи, від бездержавного життя до державного, від бідного, жебрацького – до життя нормального, європейського... »:

*А як назвати землю й зорі,
Усе, що в центрі й надовкруг,
Що мучить в слабкості й покорі,
Що творить мій невірний дух?
А як назвати таємничу
Снагу вставання із труни?
Ти – Україна ! Так я кличу
Тебе – прийди і сохрани! [2] («Україна»)*

Д. Павличко у вірші «Гімн помаранчевої революції», написаному 27 листопада 2004 року, засвідчує:

*Ми стоїмо на берегах Славути,
На просторі – від Сяну аж по Дон.
На всі материки наш голос чути,
Мов Господом прочитаний закон.
Україна – рідна наша мати,
Силу нам дає пророк Тарас;
Нас багато, нас не подолати,
На рабів не обернути нас! [2] («Гімн помаранчевої революції»)*

Д. Павличко – сучасний класик. Його творчість можна оцінювати по-різному, але, що прикметно, навіть «молоді та ранні» інтернет-критикани (бо старше покоління ставиться до Павличка якщо не з пієтетом, то принаймні шанобливо) зосереджуються на якихось окремих творах поета, не ризикуючи замахуватися на його творчість у цілому.

Збірка Д. Павличка «Символ віри» була видана у 2013 році. Нову поетичну збірку Д. Павличка «Символ віри» відкриває розділ «Вірші зі старих блокнотів». Основну частину збірки складають вірші 2009-2012 років. Проте починається вона з «Віршів зі старих блокнотів», датованих 1950-1992 роками. У наступному розділі – понад сімдесят нових поетичних творів. Про ці вірші Д.Павличко зазначає в короткій передмові до збірки: «Моя книжка «Символ віри» є своєрідним трагічним та оптимістичним щоденником моєї душі. Тут переплітаються печальні й життєрадісні мотиви мого слова й нашого національного життя» [4]. Завершують книжку з півсотні перекладів.

Презентована книга Д. Павличка продовжує збагачувати його поетичний доробок. «Символ віри» – збірка поезій, написаних у важкі часи (2009-2012), коли тривога за збереження української державності перехоплювала, стискала вільний подих національно свідомого громадянина. Ця тривога не зникла і сьогодні, в непростий для незалежності та цілісності України час, вона тільки зростає, а тому і поезії, що ввійшли в додане видання, звучать в унісон часу.

Сам поет не дуже задоволений, що і за два десятки років незалежності йому все ще доводиться писати переважно на історико-патріотичну тематику, бо вона досі болюча, проте робить він це дуже щиро. Під час читання певних рядках аж сльози на очі набігають. Чого лишень вартий заклик «Пора не слать дітей під Крути, а йти самим! Пора! Пора!» [4].

Збірка, як зазначає сам поет у передмові, «є своєрідним трагічним та оптимістичним щоденником моєї душі» [4]. Крім уболівання за долю держави, наявні і суто особисті вірші – пронизливі, сповідальні. Головне почуття, яке пронизує більшість віршів «Символа віри», – біль за долю України, яка для поета не є чимось абстрактним, а складається з доль мільйонів так званих простих українців.

«Що ж, я не зумів одірватися від своєї щоденної думки про те, що з приходом до влади проросійських політиків Україна опинилася в страшнішій ситуації, ніж це було за радянських часів. Тоді наш народ був гноблений мовно й духовно чужими людьми, а тепер – його мову, культуру, історію зневажає вихований у неволі хахол» [1, с. 143].

Завершують книжку з півсотні давнішніх перекладів з творчості поетів різних національних літератур, що не увійшли до поетичного десятитомника Д. Павличка «Твори» (2010-2011).

Присутність автора в тексті проявляється також у вигляді передмови та приміток, які час від часу з'являються внизу сторінок збірки. Д. Павличко – не поет, котрий живе у «вежі зі слонової кістки» і не переймається нічим, крім власної геніальності, він цілком реальна людина, і його бажання прокоментувати деякі моменти у власних віршах, досягнути кращого їх розуміння читачем цілком природне.

Поезії збірки читаються так, ніби написані вчора, і ще довго не втратять своєї актуальності. Наприклад, у поезії про матір, котра не навчила сина любити рідну мову:

*Колишучи твоїх дітей,
Твоя стара співає ще.
Якби вона була німа,
Було б для тебе краще.
А то навчить твоїх малих*

Про козаків співають...

Сусід почує, вчує двір –

Прийде біда до хати! [3] («Як мати сина не навчить»)

Не всі вірші збірки однакові за силою поетового звучання. Деякі його вірші можливі для мітингів, але все одно це завжди поезія. Причому саме така, яку легко сприймають не лише відомі літературознавці, а й люди, які себе зовсім не зараховують до шанувальників поезії.

Сьогодні у своїх поезіях митець продовжує плідно працювати, засвідчує цим свою любов та відданість рідній Батьківщині. У віршах відтворено реальність сьогодення через призму політичних, економічних, культурних подій, які впливають як на свідомість, так і на почуття українців. Сам тому одне з найбільш важливих питань для поета – поєднання ідеологічно розколотої на дві частини країни. Поет фіксує історичні події, що є відображенням активної громадської, політичної діяльності.

Україна у збірці «Символ віри» постає в образі народу, в свободу якого автор свято вірить і зараз:

Бог мене вночі питає:

«Що ти чуєш в тихім сні?» –

«Чую, мій народ вмирає

Під п'ятою хахлашні Бог мене питає вранці:

«Що ти чуєш наяву?» –

«Чую, йдуть раби-повстанці

Грають пісню бойову». [3] («Пісня»)

До нової книги Д. Павличка «Вірші з Майдану» увійшли вірші, написані в період з осені 2013-го по літо 2014-го. Нещодавні події, які вже стали частиною новітньої української історії, автор переосмислює з висоти свого життєвого та творчого досвіду. Крім того, до збірника потрапили раніше неопубліковані твори – вірші, створені під час подорожі поета до Нікарагуа 1988 року, а також поема «Сотенний Спартан». Завершують збірник поетичні переклади, зокрема зі словацької (Павол Горов), болгарської (Кирил Кадійський), російської (Олександр Ратнер) та німецької (Фрідріх Шіллер) мов, а також свіжа публіцистика Д. Павличка.

Вірші, написані митцем в 2014 році («Вірші з Майдану»), – «Або йди в Європу, або згинь!», «Білоруський прапор», «Кардинал», «Лист до пані Богословської», «Два майдани» – відображають ідеї і настрої народу щодо ситуації в Україні. Так, у вірші «Два Майдани» митець закликає до єднання:

Годі спати,

Випростайте кості гордих спин,

Підіпріть степи, Дніпро, Карпати,

Два майдани оберніть в один [3] («Два майдани»)

Автор закликає бути сильними, відважними патріотами своєї країни, відстоювати її свободу та незалежність за будь-яких обставин:

Якщо стоїш на Київському Майдані,

Де за свободу пролилася кров,

Ти переміг свої страхи кайданні,

Свого народу ворога зборов.

Тебе побачила Москва лукава,

Здригнулися в гробах її царі. [2] («Перемога»)

Не забуває поет і про такі рідні йому, улюблені з дитинства звичні речі:

*Той дим пахкий живе в моїй одежі,
Стоїть, як чалий кінь біля вікна
Мого житла; в небеснім безбережжі
Не губиться та хвиля запашна.
Як свіжий хліб на маминім обрусі,
Чарують пахощі вогню з діжі,
Біля котрої хлопці сплять безвусі,
Але не сплять вусаті сторожі.
В димах з Майдану чую рідну хвою,
І ялівця карпатського пахтінь,
І ту вербу, в котрій ховав я зброю,
Як вірші для майбутніх поколінь. [2] («Дим»)*

Письменник просить у Всевишнього допомоги для України та для людей, які борються за незалежність країни, які стоять за її свободу на Майдані у вірші «Молитва»:

*Отче наш, ми люди на Майдані,
України правдою живі.
Чуємо тепло Твоєї длані,
Жити хочемо в Твоїм єстві.
Ми твої словняєм заповіти,
Господа в наш іншого нема,
Але ми не горді зрозуміти
Судні помисли Твого ума. [2] («Молитва»).*

Отже, Батьківщина для поета – рідна земля, мати, батьківська домівка, природа, нива, черешня тощо. Образ України у поезії Д. Павличка є своєрідним, виразним, самобутнім, відшліфованим до блиску і точним, виповненим чуттями любові й ненависті, багатим на барви і голоси життя, щирим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Моренець В. Сто й одне начало: Творчий світ Дмитра Павличка / В. Моренець // Вітчизна. – 1989. – № 9. – С. 170-177.
2. Павличко Д. Вірші з Майдану: Поезії / Д. Павличко. – Київ: ВЦ «Просвіта», 2014. – 24 сторінки, ISBN 978-966-2133-96-7.
3. <http://www.bershad.ua/news/culture/remeslo/38575.html>.
4. <http://ukrainka.org.ua/virshi-z-maydanu-dmytro-pavlychko>